

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN/ICCH: 2149 - 9225

Yıl/Year/Год: 6, Sayı/Number/Номер:
25, Aralık/December/Декабрь 2020,
s./pp. 70-90

Geliş/Submitted/ Отправлено: 20.11.2020
Kabul/Accepted/ Принимать: 19.12.2020
Yayımlanmış/Published/ Опубликованный: 25.12.2020

10.29228/kesit.47895

Araştırma Makalesi
Research Article
Научная Статья

Doç. Dr. Fikret EFE

Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi
Sosyal Hizmet Bölümü, Türkiye
efe@sakarya.edu.tr

 ORCID 0000-0000-0779-1677

DERSHANELEŞEN ÜNİVERSİTELER KPSS'LEŞEN DERSLER: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ*

CRAM SCHOOLIZATION OF THE UNIVERSITIES AND TRANSFORMATION OF
THE PROFESSIONAL COURSES INTO PUBLIC PERSONNEL SELECTION EXAM:
THE CASE OF SAKARYA UNIVERSITY

Öz: Bu araştırmada, KPSS sürecinin Sakarya Üniversitesi öğrencilerinin meslek derslerine etkisi, sınava hazırlanan öğrencilerin sayısı/oranı, hazırlandıkları yerler, sınav için ayırdıkları zaman ve bütçe, meslek dersleri algı, tutum ve değerleri, öğretim türü, fakülte/yüksekokul, sınıf, cinsiyet, ekonomik statüsü gibi çeşitli bağımsız değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Çalışmamızın temel amacı; KPSS-Sakarya Üniversitesi öğrencileri ilişkilerinde ortaya çıkan sorunları, boyutlarını ve kaynaklarını tespit etmek, delile dayalı uygulanabilir çözüm önerileri geliştirmektir. Bu bağlamda 'dershaneleşen üniversite' ve 'KPSS'leşen dersler' kavramlarını geliştirip KPSS sürecinin öğrencilerin meslek derslerine etkisini tespit ederek soruna dikkatleri çekmeyi, ilgili çevrelerde farkındalık oluşturmayı hedefledik. Araştırma temelde survey olmakla birlikte, ilk etapta alan araştırması yönteminden de yararlanılarak mevcut durum keşfedilmiş, anket formu hazırlanmış ve verilerin betimleyici istatistiksel analizleri yapılarak değişkenler arasındaki

* This study was supported as a project at Sakarya University./Bu çalışma, 2016 yılında Sakarya Üniversitesi'ne sunulan ve 2017'de yürütülen "Dershaneleşen Üniversiteler, KPSS'leşen Dersler" başlıklı projeden üretilmiştir.

Cite as/Atıf: Efe, F. (2020). Dershaneleşen Üniversiteler Kpss'leşen Dersler: Sakarya Üniversitesi Örneği. *Kesit Akademi Dergisi*, 6 (25): 70-90. <http://dx.doi.org/10.29228/kesit.47722>

Checked by plagiarism software. Benzerlik tespit yazılımıyla kontrol edilmiştir. CC-BY-NC 4.0

ilişkiler istatistiksel olarak irdelenmiştir. Örneklem %99 güven düzeyi ve %2.75 kabul edilebilir hata payı esas alınarak 2126 öğrenci küme örnekleme tekniği ile oluşturulmuştur. Araştırma KPSS sürecinin Üniversite'nin/üniversitelerin asli kuruluş amaçlarını yerine getirmelerinde engel teşkil ettiği; meslek derslerini önemli ölçüde KPSS hazırlık derslerine dönüştürdüğü = KPSS'leştirdiği, ancak dershanelere giden öğrenci sayısının az olması sebebiyle, Üniversite'yi dershaneleştirdiğini söylemek için henüz vaktin erken olduğunu ortaya koymuştur. KPSS sınav sistemi tüm gruplar için meslek dersleri bilgi ve becerisini de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmeli, meslek dersleri değer sistemi ve öz saygınlığı yükseltilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS), KPSS'leş(tir)me, Dershaneleş(tir)me, Sakarya Üniversitesi, Öğrenci Kültürü, Meslek Dersleri Değer Sistemi

Abstract: In this study, it is investigated the effect of the Public Personnel Selection Exam (PPSE) process on the professional courses of Sakarya University students and described the number/ratio of students preparing for the exam, the places of their preparation, time and budget allocated for it, students' perceptions, attitudes and values for the professional courses, and its relation with various independent variables such as type of education, faculty/higher school, class, sex, and economic status. The main purpose of the study is to determine the problems emerging in PPSE process-Sakarya University students relations. In this context, we produced the concepts 'cram schoolization of the universities' and 'transformation of the courses into PPSE' and thus we sought to investigate the effect of PPSE process on the students' professional courses, and to call attentions to the problem and to create awareness on this regard. The study is basically a survey, but at the same time we used field research method, and tried to discover the existing situation and prepared a questionnaire, and the relations between the variables were statistically investigated by making descriptive analysis of data. A sample of 2126 students was chosen through cluster sampling technique at a confidence level of 99% and %2.75 tolerance. The study put forth that PPSE process creates obstacles for the establishment mission of the university/ies, and that it transformed the professional courses to a great extend into PPSE preparation courses, but because the number of the students attending to cram schools is few yet, it is too early to suggest that the Sakarya University has gotten cram school to a great extend. Depending on the results of the study, we suggest that PPSE must be reorganized as to encompass all groups' knowledge and skills of professional courses, and the self-respect and cultural value system of professional courses must promote.

Key Words :Public Peronnel Selection Exam (PPSE), Cram school, Sakarya University, Student culture, Value system of Professional courses

GİRİŞ

Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) girenlerin sayısı ile kamuda bir işe yerleştirilenlerin sayısı arasındaki fark bir taraftan aday sayısının katlanarak birikmesine (www.dpb.gov.tr), diğer taraftan başarı çıtasının her geçen yıl yükseltmesine yol açmakta ve nihai olarak sınavı köklenecek gelişen bir sosyal sorun haline dönüştürmektedir (Dilekmen, Ercoşkun, ve Nalçacı,

2005). KPSS'ye 2004 yılında giren adayların toplam sayısı 1.731.759 iken, bu sayı 2012'de hızlı bir artışla 3.504.166'ya ulaşmıştır. Buna karşın 2004 yılında kamuya yerleştirilen aday sayısı 26.855 iken, bu sayı 2012'de ancak 80,898 kişiye ulaşabilmektedir. Yine, 2000-2013 yılları arasında sınava giren toplam 16.185.684 adaydan 744.941'i bir kamu kurum ya da kuruluşuna yerleştirebilmiştir (www.dpb.gov.tr). Aynı tarihler arasında sınava giren yüksek öğretimli adayların sayısı 7.211.006 (önlisans: 2.205.748 ve lisans: 5.005.258) olup tüm adayların yarısını oluşturmaktadır. Ortaöğretim adaylarının sayısı 2004 yılında 1.092.497'den 2012'de 1.877.684 yükselmiş, yüksek öğretim mezunu adayların sayısı 639.280'den 1.626.482'ye yükselmiştir (www.dpb.gov.tr). Diğer bir ifadeyle, ortaöğretim adaylarının sayısı bir misli dahi artmamış iken, yükseköğretim adaylarının sayısı iki buçuk kat artmıştır. Üniversitelileşme oranının artmasına bağlı olarak KPSS'ye girecek lisans ve önlisans mezunlarının sayısı artmakta (tuik.gov.tr), durum üniversite mezunlarının aleyhine işlemektedir.

Ekonomik kriz koşulları ve artan işsizlik gençleri kamuda istihdama yöneltmekte ve KPSS'ye yönelik taleplerinde ciddi bir artışa neden olmaktadır (Karaca, 2011). Kamuda istihdam arzusu, birçok bölüm öğrencisi için zorunluluğu, yapılan birçok araştırmanın ortaya koyduğu üzere, sınavın ve sınava hazırlanma sürecinin adayları ruhen, ekonomik ve sosyal olarak yıpratmaktadır (Atav ve Sönmez, 2013; Karaca, 2011; Gündoğdu, Çimen ve Turan, 2008, Baştürk, 2007, 2008). Sınavın geniş toplumsal etkisi ve sonuçları yönüyle devlet bürokrasisini ve akademisyenleri de önemli ölçüde ilgilendirmektedir (Baştürk, 2007). Soruna acil çözüm bulunmasının gerekliliği ise açıktır.

Öğrenciler, aileleri ve devlet bürokrasisi için oldukça külfetli, maliyetli bir süreç olan KPSS'nin amacı, genel olarak eğitimde kaliteyi artırmak için daha nitelikli, mesleki yeterliliğe sahip elemanların istihdam edilmesini sağlamak olması gerekirken, bu sınavlar kamu personeli mesleki ve genel niteliğinin artırılmasından çok, kamuya yönelen istihdam taleplerinin karşılanması amacıyla yapılan bir eleme aracı olarak kullanılmaktadır (Şimşek ve Akgün, 2014; Karaca, 2011, Aküzüm ve diğerleri, 2015; Nartgün, 2008). Yapılan sınavın, -özellikle sosyal bilimler alanı için- (genel yetenek ve genel kültür ölçüm) özelliği nedeniyle, lisans döneminde görülen derslerin etkisinin fazla olmadığı (Kablan, 2010), düzenli ders çalışma isteği, daha çok test tekniğini bilmenin sınavda başarıyı getirdiği düşünülmekte (Kuran, 2012; Özkan ve Pektaş, 2011) ve bu düşünce öğrencileri dershanelere yöneltmektedir.

Diğer taraftan sınavın KPSS B grubu için iki yılda bir yapılması ve öğrencilerin genel yetenek ve genel kültür alanlarına çalışmaları nedeniyle, bu sınavı kazanamayanların iki yıl mesleki bilgilerinden uzak kalmaları, mesleki bilgilerini unutmaları anlamına gelmekte; üniversiteleri profesyonel/mesleki bilginin üretildiği/öğretildiği kurumlar olmaktan çıkarma tehdidi ile karşı karşıya getirmektedir.

Mesleki bilginin göz önünde bulundurulmadığı bir sınavda öğrenciler için asıl hedef iş bulmak/işsiz kalmamak haline gelmekte, meslek derslerinin saygınlığı azalmakta ve mesleğin onuru incinmektedir. Pratikte üniversite meslek dersleri bilgisi işe yaramayan ya da işe yarama ihtimali sorunlu olan, unutulacak, saygınlık değeri olmayan bir bilgi statüsüne indirgenmiş olmaktadır (Şahin Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010). Nitekim kendi meslekleriyle ilgili iş bulamayan birçok üniversite mezununun polis olması, şoför olması, garsonluk yapması örnek-

rinde olduğu gibi, devletin ve bireyin yapmış olduğu eğitim masrafları hedefini bulmamış olmaktadır. Devlet ve özel kurumların en büyük eğitim harcamasını yükseköğretime yapmış olmaları, yalnızca kamu kurumlarınca yükseköğretime 2016'da 31 milyar 348 milyon TL harcaması ve yükseköğretim öğrenci başına harcamanın 2016'da 14 bin 201 TL ve 2018'de 16 bin 248 TL (www.tuik.gov.tr) olduğu düşünüldüğünde, izlenen ve izlenmesi gereken eğitim politikaların devlet sisteminin işlevselliği için ne derece kritik olduğunu göstermektedir.

Sosyal hizmette olduğu gibi, izlenen sosyal ve eğitimsel politikadaki yanlışlıklar, belir bir mesleğin başka disiplin mezunlarınca da yapılabileceği düşüncesini oluşturmakta, bir mesleğin diğer disiplinler tarafından istila edilmesine yol açmaktadır. Böylece profesyonel bilgi anlamsızlaşmaktadır. Durum böyle olunca da somut adımların atılması, mesleklerin asli amaç ve hedeflerini bulması yönünde mevcut istihdam politikalarının gözden geçirilmesi gerekmektedir.

KPSS geniş bir kitleyi ilgilendiren, sonuçları itibarıyla insanların yaşamlarını şekillendiren, yaşam kalitelerini etkileyen önemli bir sınav olmasına binaen sık sık medyada gündeme gelmekte; sorunun güncel toplumsal boyutlu bir sorun olduğu izlenimini vermektedir (Baştürk, 2007: 259; Karataş ve Güleş, 2013). Yaşanan olumsuzluklar sistemin sorgulanması gerektiğini ortaya koymaktadır (Atav ve Sönmez, 2013).

Ülkemizde KPSS ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, dört temel alanda yoğunlaştıkları görülür. Bunlar (1) öğretmen adaylarının KPSS ile ilgili tutum, görüş ve algıları, (2) KPSS-adaylarının kaygı düzeyleri, (3) KPSS-öğretmenlik meslek bilgisini ölçebilme ve içerik ilişkisi ve (4) KPSS-dershane-başarı ilişkisidir. Bu çalışmaların tamamı eğitim fakülteleri öğretim elemanlarınca gerçekleştirilmiş, KPSS-eğitim fakültesi öğrenci ve/veya mezunları ilişkileri üzerinde durulmuştur. Konu yalnızca eğitim fakültelerinin, hatta çoğu kez tek bir bölümün sorunuymuş gibi ele alınıp incelenmiştir. Oysa eğitim fakülteleri 4 milyona yaklaşan KPSS adayları müracaatçı kitlesi içinde önemli ancak yaklaşık %15 ile küçük dilimi oluşturmaktadır. Üstelik öğretmen adaylarına yönelik yapılmış olan bu dar kapsamlı çalışmalar KPSS-öğrenci ders performansı ilişkisini bağımsız bir konu olarak incelemeyeği gibi, çoğu nitel tasarımla yapılmıştır; yapıldığı alanla sınırlıdır. Survey yöntemli çalışmaların ise örneklemelerinin evrenlerini temsil kabiliyeti sorunu vardır; sonuç ve önerilerin genellenebilirliği gibi ciddi metodolojik eksiklikleri bulunmaktadır.

KPSS'nin milyonlarca öğrencinin geleceğine yön veren önemli bir sınav olması (Konaklı ve Göğüş, 2013; Karaca, 2011; Tümkaya, Aybek, Çelik, 2007), onları mesleki dersleri ile KPSS'ye hazırlık çalışmalarını birlikte götürmeye zorlamakta (Tarhan ve Susar, 2015; Özer, 2015); bu durum ise öğrencilerin ders performanslarını, sınav başarılarını, derslere devam durumlarını, derslere aktif katılımlarını, ders materyallerini almalarını, ödevlerini yapmalarını, psiko-sosyal yaşam kalitelerini, yaşam memnuniyetlerini, sosyal katılım düzeylerini olumsuz etkilemekte; öğrencilerin sınıfta ders işlenirken KPSS testi çözmelerine, meslek dersi materyallerini temin etmemelerine, ödevlerini yapmamalarına, derslere geç kalmalarına, derslerde uyuklama, yorgunluk, bıkkınlık hissetmelerine, saldırganlık, özgüven ve özsaygınlık kayıplarına, derste pasifliklerine, kaygılı, stresli, gergin olmalarına, ek masraflara, vb. pek çok soruna yol açmakta; öğrenciler arasında KPSS'de başarılı olmak için mutlaka derslere desteği alınması gerektiği

düşüncesini yaygınlaştırmaktadır (İnce, Aka ve Yılmaz, 2018; Özer, 2015; Atav ve Sönmez, 2013; Karataş ve Güleş, 2013; Ekici ve Kurt, 2012; Sezgin ve Duran, 2011; Eraslan, 2004).

Çalışmamızın temel amacı; KPSS-Sakarya Üniversitesi (SAÜ) öğrencileri ilişkilerinde ortaya çıkan sorunları, boyutlarını ve kaynaklarını tespit etmek, delile (bulguya) dayalı uygulanabilir çözüm önerileri geliştirmektir. Bugüne kadar KPSS ile ilgili bir üniversiteyi temsil edebilecek ölçekte geniş çaplı bir çalışma gerçekleştirilmemiştir. Çalışmamızda SAÜ öğrencilerinin öğrenimleri esnasında KPSS'ye hazırlık yapmalarının, bir dershaneye devam etmelerinin meslek derslerine etkisi; meslek derslerine verdikleri değer ve önyargıları tespit etmeyi amaçlamaktayız.

SAÜ 97.011 öğrencisiyle Türkiye'nin en fazla öğrencisi olan yüksek öğretim kurumlarından biridir. Bunlardan 50,322 lisans ve 30,720 önlisans öğrencisidir (www.sakarya.edu.tr). Diğer yükseköğretim kurumları gibi SAÜ de yüksek kaliteli eğitim almış, mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmiş, topluma katkı sağlayacak bireyler yetiştirmeyi hedeflemekte ve bu doğrultuda Fen, Edebiyat, Fen - Edebiyat, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakülteleri Öğretim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (FEDEK), Türk Standartları-Avrupa Normları-Uluslararası Standartları Organizasyonu (TS-EN-ISO), Avrupa Kalite Yönetimi Vakfı (EFQM) kalite sistemlerini yürütmekte ve 2009 yılından beri kalite başarı performansını yükseltmektedir (www.sakarya.edu.tr). Ancak KPSS mevcut yürürlükteki haliyle bu hedefleri tehdit etmekte; özellikle sınav zamanları üniversitedeki derslere adeta kerhen gelen öğrenciler sınıflarında meslek dersleri yerine KPSS testleri çözmekte (Özer, 2015) böylece mesleki dersleri KPSS'leştirmekte, üniversiteleri KPSS konularının öğrenildiği kurumlar haline dönüştürmekte, üniversiteleri dershaneye çevirmekte = üniversiteleri dershaneleştirmektedir. Bu çalışma ile 'dershaneleşen üniversite' ve 'KPSS'leşen dersler' kavramlarını geliştirerek, bu çerçevede KPSS sürecinin öğrencilerin meslek derslerine etkisini tespit ederek soruna dikkatleri çekmeyi, ilgili çevrelerde farkındalık oluşturmayı hedeflemekteyiz.

Artan rekabet koşulları öğrencilere, KPSS'de başarılı olmak için mutlaka dershane desteği alınması gerektiğini düşündürmektedir (Özer, 2015; Atav ve Sönmez, 2013; Karataş ve Güleş, 2013; Sezgin ve Duran, 2011; Eraslan, 2004). Sakarya-Adapazarı Merkez İlçede ulaşabildiğimiz (2016) yalnızca beş dershaneden aldığımız verilere göre 3 binden fazla KPSS öğrencileri vardır ve bunların yarısından fazlası lisans-önlisans öğrencisidir. Öğrencilerle yapmış olduğumuz görüşmelerden KPSS'ye hazırlık yaptıklarını, dershaneye gittiklerini ve buna bağlı olarak bir takım eğitimsel, psikososyal, ekonomik sorunlar yaşadıklarını bir derece bilmekteyiz. Ancak öğrencilerinin ne kadarının KPSS'ye hazırlık yaptığını, ne kadarının bir dershaneye giderek, ne kadarının kendi imkanlarıyla hazırlık yaptığını, sınav sürecine hangi sınıftan itibaren başladıklarını, hangi zamanlarını (hafta içi/sonu, gece-gündüz, okul ders saati/ders saati dışı) ve günlük/haftalık kaç saatlerini KPSS ve dershane için ayırdıklarını, KPSS (dershane ve/veya kitap, vb. materyaller) için ne kadar para harcadıklarını, sınava hazırlık yapanların üniversite mesleki kitaplarına ne kadar para harcadıklarını ya da harcamadıklarını, KPSS'nin üniversitedeki derslerine devam/devamsızlık sorunu yaratma durumunu, KPSS'ye harcanan zaman ile üniversite dersleri başarı ilişkisi, öğrencilerin üniversite eğitiminde elde ettikleri mesleki bilgiye ve KPSS hazırlık sürecinde elde ettikleri bilginin değerine tutumlarına nasıl yansıdığını bilmemekteyiz. Bu konuda diğer araştırmacılarca da yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamak-

tadır.

Çalışmamız SAÜ örneğinde KPSS'nin genel olarak üniversite öğrencilerinin meslek derslerine etkisini ilk kez irdeleyerek literatüre önemli bir katkı sağlayacağı umulmaktadır. Nihai olarak çalışma sonuçları itibariyle önemli muhatapları olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın, memur alım politikalarını yeniden gözden geçirmelerine altyapı bilgisi sağlayacağı umulmaktadır. Devlet politikası olarak bir taraftan dersaneleri kapatmaya çalışırken diğer taraftan KPSS gibi sınavları sürdürmek çelişkili bir durum gözükmektedir. Baştürk ve Doğan (2010)'a göre, dersanelerin kolay kabul edilememesinin altında yatan en önemli neden, bu kabulün resmi makam tarafından verilen eğitimin yine bu makamın kendisi tarafından yapılan sınavlarda yetersiz kaldığının kabul edilmesi gerçeğidir. Nitekim zamanın Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı, bir televizyon konuşmasında genel olarak dersanelerin işlevselliği ile değerlendirme yapmış ve dersanelerin bir tür gölge eğitim sistemi oluşturduğuna şu cümlelerle vurgulamıştır:

“ Dershane denilen yapılanmanın aslında bir tür gölge bir eğitim sistemi oluşturduğu ve bunun da aslında hem milli kaynaklarımızı israf ettiği, hem de aslında merkezdeki okulları, müfredatı, öğretmenleri bir anlamda işlevsizleştirmeye, itibarsızlaştırmaya başladığı, sanki bütün eğitim süreçleri belli sınavlar ve o sınavlara hazırlayan dersanelerden ibaretmiş gibi bir algının yaygınlaşmasına yol açtı; bu bir illüzyon aslında. Yani dershanenin olmazsa olmaz bir kurum olduğu yanılması, özellikle üretilmiş bir yanılısamadır (www.bbc.com)”.

Bakan Avcı öğrencilerin dershaneye gitmeden de pekala başarılı olabileceğini; bunun için ise, sınav içeriği ile okulda ders müfredatının uyumunun gerekli olduğunu görüşünü şu sözleriyle dile getirmiştir: "Siz sınavların niteliğini değiştirir, sınavlarda okulda kazanılan, sınıfta kazanılan becerilere endeklerseniz, o beceriler üzerinden sorular üretirseniz, o zaman okula giden, dersini takip eden, müfredatı takip eden bir öğrenci pekala dershaneye gitmeden de başarılı olabilir" (www.bbc.com). Ancak her ne kadar Bakan Avcı bunları söylese de, nasıl ki sistemi değiştirmeden dersaneleri değiştirme/kapatma kararının işlemeyeceği anlaşıldı ve ipin ucu bırakıldıysa, aynı şekilde KPSS'nin varlığı da en azından şimdilik öğrencilerce bir zorunluluk olarak algılanmaktadır (Özer, 2015; İnce Aka ve Yılmaz, 2018). Durum böyle olunca yönetim organlarınca kamu personeli alımıyla ilgili mevcut devlet politikalarının yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bunun için ise önce sorunun boyutu ve kaynakları iyice tespit edilmesi, altyapı bilgisi sağlandıktan sonra çözüm önerileri geliştirilerek stratejik değişimler yapılmalıdır.

Medyaya yansıyan görüntüler (ağlama, çığlık atma, kaygı, stres ve engellenme) durumun ciddiyetini ve hassasiyetini ortaya koymaktadır. Medyada KPSS başta olmak üzere bu tür sınavlarla ilgili oldukça fazla yolsuzluk, usulsüzlük haberleri ve yorumları dolaşmakta; mevcut sıkıntılara tuz, biber eklemektedir. Az gelişmiş ülkelere özgü görünen bu durum (Lavigna ve Hays, 2004) Nijarya örneğinde görüldüğü üzere, etnik ve dini inançlara kadar yansımıştır (Omisore ve Okufu, 2014). KPSS ile ilgili medyada yer alan haber, dedikodu ve söylentilerin oldukça yüksek bir yer işgal etmesinin temel nedenlerinden birinin geniş kitleleri ilgilendiren bu sınavın yarattığı yüksek psikososyal baskı, kaygı ve gerilim olduğu kanaatindeyiz.

Araştırma kapsamında SAÜ'nün akademik birimlerinde (fakülte ve meslek yüksekokullarında) öğrenim gören öğrencilerinin öğrenimleri esnasında KPSS ile çeşitli yönlerden ilişkileri; ilgili öğrenci kitlesi, profili, sayısı/oranı, zaman ayırma, derslere devam, dershaneye gitme, kitap alma, ek masraflar ve değer tutumları yönleriyle incelenmektedir. Buna karşın, KPSS sorularının mesleki bilgiyi ölçüp ölçmediği (Şahin Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010), sınav sorularının ölçücü nitelik taşıyıp taşımadığı gibi noktalar araştırma kapsamı dışındadır.

Yöntem

Araştırmamız temelde nicel tasarımlı bir araştırmadır. Araştırmanın nicel tasarımında oluşturulan hipotezlerin değişkenlerinin somut göstergeleri vasıtasıyla operasyonel tanımları yapılmış, çeşitli sorular geliştirilerek anket formu oluşturulmuştur. Survey yöntemi ve anket tekniği kullanılarak nicel veriler elde edilmiştir.

Araştırmanın temel hipotezleri;

H1. KPSS SAÜ öğrencilerinin meslek derslerini KPSS'leştirmektedir.

H2. KPSS süreci SAÜ'yü dershaneleştirmektedir.

H3. KPSS süreci öğrencilerin meslek dersleri değer sistemini olumsuz etkilemektedir.

Bu temel hipotezler çerçevesinde "öğrenciler sosyo-demografik özelliklerine göre KPSS'ye hazırlık, dershaneye devam etme ve meslek dersleri değer sistemi yönleriyle farklılık arz etmektedir" şeklinde dördüncü bir hipotez daha formüle edilmiştir..

Araştırmanın Örnekleme

SAÜ'nün 2017'de toplam öğrenci sayısı 97.011'dir. Bu öğrencilerden 50.322 lisans ve 30.720 önlisans öğrencisidir (www.sakarya.edu.tr/). Araştırma evrenimizi SAÜ'nün çeşitli lisans ve önlisans eğitim birimlerinde örgün öğrenim gören 67.430 öğrenci oluşturmaktadır. Uzaktan öğrenim gören öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrenciler araştırma kapsamına alınmamıştır. Ayrıca yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin gerek sayılarının az olması gerekse halihazırda iş bulmuş olma ihtimallerinin yüksek olmasından dolayı araştırma kapsamına/evrenine dahil edilmemiştir.

Evren büyüklüğü bilindiğinden örneklem büyüklüğü:

$N (t1-a)2 (p.q)$

$n= \dots\dots\dots$

$S2 (N-1)+S2 (p.q)$

formülü (Naing, Winn, and Rusli, 2006) ile %99 güven düzeyi ve %2,75 kabul edilebilir hata payı esas alınarak hesaplanmış; 65 bölüm ve programdan 137 sınıf ve 2126 öğrenci küme örnekleme tekniği ile seçilmiştir. Kümeleri sınıflar oluşturmuştur. Sınıflar SPSS 22 programı kullanılarak tam tesadüfî örnekleme tekniği ile seçilmiştir. Kalabalık sınıflarda (denetimin zor olduğu) sistematik örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Örneklem güven düzeyinin yüksek tutulması Ki-Kare testi gibi çoklu-kategorik değişkeni olan verilerin analizinde hiçbir hücrenin boş kalmaması ve 5 değerinden az olan hücrelerin toplam hücrelere oranının %20'den fazla olmaması istatistiksel kuralının sağlanması avantajını sağlamıştır.

Ayrıca örneklem büyüklüğünün uygunluğuyla ilgili KMO testi uygulanmış, test sonucu 0,563 olarak bulunmuş, bu değer veriler için faktör analizinin kullanılabilceğini göstermiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aleti olarak survey yöntem için anket formu kullanılmıştır. Anket formunda 56 soru bulunmaktadır. KPSS'ye hazırlanma süreci sınava hazırlanma ve dersane/etüt merkezine gitme yönleriyle incelenmiştir. Sınava hazırlanma ile ilgili 10 bilgi sorusu ve dersane/etüt merkezine gitme ile ilgili 9 bilgi, davranış ve tutum sorusu, meslek derslerine etkisi ve meslek dersleri değer sistemi ile ilgili yaklaşık 30 soru sorulmuştur. Bunlardan 9'u likert tipi tutum ve algı sorularıdır. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleriyle ilgili ise 7 soru sorulmuştur.

Anket formu hesaplanan örneklem %10'u kadar bir öğrenci grubu üzerinde güvenilirlik ve geçerlilik ön-testinden geçirilerek; ölçüm aletinde gerekli düzenlemeler yapılarak seçilen deneklere uygulanmıştır. Örneklem büyüklüğünün uygun olup olmadığını anlamak için yapılan test sonucunda KMO değeri 0.563 olduğundan örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğu ve faktör analizi için uygun olduğu anlaşılmıştır. Bartlett Küresellik Testi Ki-kare değeri 1087,734 hesaplanmış ve değişkenler arasında oldukça anlamlı bir ilişki ($p < 0,001$) olduğu saptanmıştır.

Meslek dersleri değer sistemiyle ilgili sorularının faktör analizleri yapılmış ve Tablo 1'deki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 1.

Açıklanan Toplam Varyans

Bileşen	Başlangıç Eigen Değeri		
	Toplam	Varyans %	Sarmal %
1	1,856	18,563	18,563
2	1,554	15,545	34,108
3	1,389	13,895	48,003
4	1,066	10,661	58,664
5	,902	9,017	67,681
6	,854	8,543	76,224
7	,751	7,508	83,732
8	,624	6,242	89,974
9	,532	5,317	95,292
10	,471	4,708	100,000

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Analiz sonunda çakışan iki madde çıkarılmıştır. Tablo 1'de görüldüğü üzere, Eigen değeri 1'in üzerinde olan 4 faktör toplam varyansın %58,66'sını açıklamaktadır. Alfa ve açıklanan varyans değeri ölçüğün geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu dört faktör daha son-

ra SPSS 22'nin fixed number of factors özelliği ile 'meslek dersleri saygınlığı' ve 'KPSS dersshane saygınlığı' faktörleşmesiyle sabit iki faktöre indirgenmiştir. Faktör madde yükleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Döndürülmüş Bileşenler Matrisi^a

	Bileşenler
	KPSS Dershane Meslek Dersleri Saygınlığı Saygınlığı (Özgüven)
Üniversite derslerinin pratikte işe yaraması	,790
Meslek derslerinin oransal gereksizliği	,772
Teorik bilginin fasa-fiso algısı	-,548
Meslek dersleri kitap sayısı	-,306
Ders kitabı satın alma	-,243
Derslerde not tutmanın gerekliliği	,231
KPSS'ye hazırlıksız başarı algısı	,777
Dershanesiz başarı algısı	,740
İmkanı olsa dershaneye gitmeye tutum	-,540
Özel sektörde çalışma şansı algısı	,417

Extraction Method: Principal Component Analysis.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 3 iterations.

Veri Analizi İşlemi

Araştırmanın hipotezlerinin istatistiksel analiz ve testleri SPSS 22 programı aracılığıyla yapılmıştır. Kategorik veriler (sınıflamalı ölçek) için Ki-Kare homojenlik testi ve nicel veriler için korelasyon analizi, Kolmogorov Smirnov normallik testi sonucu normallik ve varyansların homojenliği özelliği gösteren veriler için bağımsız gruplar t-testi, anova gibi parametrik testler ve normal dağılım göstermeyen veriler için bağımsız gruplar için Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Anova analizi yapılan hipotezlerin varyanslarının eşit olması durumunda Scheffe Post Hoc testi ve varvaransların eşit olmadığı durumlarda Tamhane's T2 Post Hoc testi uygulanmıştır.

Bütün bunlarla birlikte örneklem büyüklüğü arttıkça gözlenen ve beklenen dağılımlar arasındaki küçük farkların manidar çıkma eğiliminde olması nedeniyle normallik örneklem

büyükliğünden etkilenmekte ve grafiksel veya mod, medyan, basıklık ve çarpıklık katsayıları gibi betimsel yöntemlerle birlikte kullanılması gerekmiştir (Demir, Saatçioğlu ve İmrol, 2016). Bizim de araştırma örneğimiz büyük olduğundan bazen Kolmogorov-Smirnov, Shapiro-Wilk gibi sıkça kullanılan normallik testleri yerine betimsel istatistiksel yöntemleri kullandık. Her ne kadar araştırmada değerlere yer verilmese de normallik ilkesini göz önünde bulundurarak aynı değişkenlerle ve faktörlerle yapmış olduğumuz parametrik testleri ile non-parametrik testler arasında da önemli bir fark gözlemedik. Bir parametrik teste anlamlı çıkan sonuç non-parametrik testlerle de anlamlı çıkmıştır. Bundan dolayı araştırmada parametrik test sonuçlarına sıkça yer verilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya örgün öğretimden 65 bölüm ve programın 137 sınıfından 1146 (%53,9)'sı kadın ve 980 (%46,1)'i erkek olmak üzere toplam 2126 öğrenci katılmıştır. Bunların 1659'u (%78,0) lisans ve 467 (%22,0)'si önlisans (Meslek Yüksek Okulu) öğrencisidir. Fakültelerin öğrenci sayıları büyüklüğü örnekleme yansıması; Mühendislik Fakültelerinden 435 (%20,5), Fen Edebiyat Fakültesinden 383 (%18,1), Eğitim Fakültesinden 214 (%10,1), İşletme-İktisat-Siyaset Bilimleri Fakültelerinden 207 (%9,7), İlahiyat Fakültesinden 145 (%6,8), Sağlık Bilimleri Fakültesinden 127 (%6,0) ve diğer fakültelerden 147 (%6,9) öğrenci katılmıştır. Katılımcıların 1399 (%65,8)'u sosyal bilimler ve 727 (%34,2)'si sayısal bilimler öğrencisi olup, %29,4'ü birinci sınıfta, %32,6'sı ikinci sınıfta, %18,8'i üçüncü sınıfta ve %19,2'si dördüncü sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin 1491 (%70,1)'i ara sınıf ve 635 (%29,9)'i son sınıf öğrencisidir. Öğrencilerden 1354 (%63,7)'ü I. Öğretim ve 772 (%36,3)'si II. Öğretim öğrencisidir. Öğrencilerden %86'sı bir işte çalışmamakta ve %14'ü çalışmaktadır.

Öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık geliri 3389 TL olarak hesaplanmıştır; %35,5'i 400-599 TL arasında ve %20,4'ü 600-899 TL arasında aylık gelire sahiptir. Ortalama öğrenci aylık gelir/harçlık düzeyi 699 TL olarak hesaplanmıştır. Aylık geliri 1200 TL ve üzerinde olan öğrencilerin sayısı yalnızca %8,4'tür. Çalışan öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık geliri 3381 TL ve çalışmayan öğrencilerininki 3396 TL olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile KPSS'ye hazırlık süreci ilişkileri önümüzdeki KPSS'ye girme düşünceleri, bu sınava halihazırda hazırlık yapma durumları, ileriki bir tarihte hazırlık yapmaları, hazırlık yapmama nedenleri, ne zaman ve nerelerde hazırlık yaptıkları, bu sınav için para ve zaman harcama yönleriyle incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri KPSS İlişkisi

KPSS'ye Hazırlanma Süreci	n= 2146 %		
	Evet	Hayır	Kararsız-Bilgisi Yok
Önümüzdeki KPSS'yeGirme Düşüncesi	772 36,3	948 44,6	404 19,0
KPSS'ye Halihazırda	333	1791	--

Hazırlık Yapma	15,7	84,3	--
KPSS'ye İleride Hazırlık Yapma	1082	330	457
	57,9	17,7	24,5
Daha Önce Dershaneye Devam Durumu	165	1623	--
	9,2	90,8	--

Araştırmaya katılan öğrencilere 'Önümüzdeki KPSS'ye girecek misiniz?' şeklinde belli bir yıl belirtilmeksizin soru sorulmuştur. Bu soruda asıl hedef öğrencilerin sınava girme eğilimlerini ölçmek olduğundan, araştırmanın survey uygulamasının yapıldığı tarihte (Mayıs 2017) 2. sınıf lisans öğrencilerinden birçoğları -sınav iki yılda bir yapıldığından- ancak 2018 yılı sınavına girebilecektir. Böylece 3. sınıf öğrencilerinin ve MYO 1. sınıf öğrencilerinin de eğilimleri ölçülebilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 36,3 önümüzdeki KPSS'ye gireceklerini, %44,6'sı girmeyeceklerini ve %19,0'u kararsız olduklarını belirtmiştir. Son sınıfta okuyan öğrencilerin %47,7'si sınava girme düşüncesine sahipken ara sınıftakilerin %31,5'i sınava girme düşüncesindedir. Lisans son sınıf öğrencilerinin %48,8'i ve önlisans son sınıf öğrencilerinin %45,8'i önümüzdeki KPSS'ye gireceğini belirtmiştir. Lisans ara sınıfta okuyanları (ve önlisans ara sınıfta okuyanları hariç tutarak yapmış olduğumuz Ki-kare bağımsızlık testinde, iki grup öğrenci arasında öğrenim birimine göre önemli farklılaşma bulunmaktadır ($p < 0,01$). Önlisans öğrencilerinin lisans öğrencilerinden daha fazla KPSS'ye girecekleri tespit edilmiştir.

Öğrenciler öğrenim gördükleri birimin sosyal (sözel)-sayısal olma özelliğine göre ikili bir sınıflandırma yaparak KPSS'ye girme eğilimleri incelendiğinde, sayısal bölüm öğrencilerinin %34,5'i KPSS'ye girmeyi düşünürken sosyal (sözel) bölüm öğrencilerinin %42,8'i sınava girmeyi düşünmektedir. Sosyal bölüm öğrencileri sayısal bölüm öğrencilerinden daha fazla KPSS'ye girme eğilimindedir ($p < 0,01$).

Son sınıf öğrencilerinin yarıya yakını (%48,8) önümüzdeki KPSS'ye girme düşüncesindedir. Öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe KPSS'ye girme eğilimleri artmaktadır. Sınıf düzeyi ile sınava girme düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,01$).

I. öğretim öğrencilerinden sınava girecekler %36,4 ve II. öğretim öğrenciler %36,3'tür. Öğretim türü KPSS'ye girmede önemli bir etken değildir ($p = 0,85$).

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre KPSS'ye girme durumları ilişkisi incelendiğinde, erkek öğrencilerin %34,3'ü önümüzdeki sınava girecek iken kadın öğrencilerin %38,0'i sınava girecektir. Sınava girme bakımından erkek öğrencilerin %19,5 kararsız iken kadın öğrencilerin %16,5'i kararsızdır. Cinsiyet öğrencilerin KPSS'ye girme düşüncelerini önemli ölçüde ($p < 0,01$) etkilemektedir. Kadın öğrenciler erkeklere göre daha fazla KPSS'ye girme eğilimindedir.

Aile aylık geliri 1500 TL'nin altında kalan gruptaki öğrencilerden KPSS'ye girmeyi düşünenlerin sayısı %43,0 iken ailesi 4500 ve daha fazla gelire sahip öğrencilerden KPSS'ye gireceklerin sayısı keskin bir düşüşle %29,9'a gerilemektedir. Aile ekonomik durumu öğrencilerin KPSS'ye girme eğilimlerini önemli ölçüde etkilemektedir ($p < 0,02$). Düşük gelirli aile çocukları daha fazla KPSS'ye eğilimindedir.

Çalışan öğrencilerin %41,4'ü ve çalışmayan öğrencilerin %35,4'ü KPSS'ye gireceğini bildirmiştir. Çalışan öğrenciler KPSS'ye girmede çalışmayan öğrencilere göre daha kararlıdır (kararsızlar %15,8-19,6). Her ne kadar öğrencilerin bir işte çalışma durumları ile KPSS'ye girme eğilimleri arasında bir ilişki olsa da, bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p = 0,09$).

Araştırmanın yapıldığı tarih itibarıyla öğrencilerin %15,7 (333)'si KPSS'ye halihazırda hazırlık yapmakta ve %84,3 (1791)'ü henüz hazırlanmaya başlamamıştır. Öğrencilerin sınava hazırlık yapmama nedenleri arasında 'üniversite meslek dersleriyle birlikte yürütememe' %35,2 (469) ile başta gelmektedir. Bunu ikinci önemli neden olarak %27,3 (364) ile 'hazırlık için vakit henüz erken' olması görüşü izlemektedir. Kamuda çalışmayı düşünmediği için sınava hazırlanmayanların sayısı %24,8 (330), maddi yetersizlikten dolayı sınava hazırlanmayanların sayısı ise yalnızca %8,0 (107)'dir.

Sayısal bölüm/program öğrencilerinin %12,9'u KPSS'ye hazırlık yaparken sosyal bölüm/program öğrencilerinin %17,1 hazırlık yapmaktadır. Sosyal bölüm/program öğrencileri sayısal bölüm/program öğrencilerine göre daha fazla KPSS'ye hazırlık yapmaktadır ($p < 0,01$).

Lisans öğrencilerinden KPSS'ye halihazırda hazırlık yapanlar %13,6 iken önlisans öğrencilerinden KPSS'ye hazırlık yapanlar %23,1'e yükselmektedir. İki grup öğrenci arasındaki farklılaşma istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,01$).

Birinci sınıf öğrencilerinin %13,6'sı KPSS'ye hazırlık yaparken son sınıf öğrencilerinin 22,8'i hazırlık yapmaktadır. Son sınıfa doğru hazırlık yapma daha fazla artmaktadır ($p < 0,01$). Özellikle önlisans öğrencileri öğrenimlerinin daha ilk yılından itibaren KPSS'ye hazırlık yapmaya başlamaktadır. MYO birinci sınıf öğrencilerinden KPSS'ye 1. sınıftan itibaren hazırlanmaya başlayan öğrencilerin sayısı %71,7 (33)'dir.

Birinci öğretim öğrencilerinin %17,1'i KPSS'ye hazırlık yaparken ikinci öğretim öğrencilerinin %13,2'si hazırlık yapmaktadır. Birinci öğretim öğrencileri önemli ölçüde ($p < 0,02$) ikinci öğretim öğrencilerinden daha fazla KPSS için hazırlık yapmaktadır.

Çalışan öğrencilerin %22,6'sı KPSS'ye hazırlık yaparken çalışmayan öğrencilerin ancak %14,4'ü KPSS hazırlık yapmaktadır. İki grup öğrenci çalışma durumlarına göre önemli ölçüde farklılaşmaktadır ($p < 0,01$).

Aile aylık gelir düzeyi 0-1499 TL arasında olan öğrencilerden KPSS'ye hazırlık yapanların sayısı %23,0 iken 4500 TL ve daha fazla olan öğrencilerden KPSS'ye hazırlık yapanların sayısı %14,2'ye düşmektedir. Ailelerine ekonomik gelir düzeyi düşükçe öğrencilerin KPSS'ye hazırlık yapmaları yükselmektedir ($p < 0,05$).

Öğrencilerden halihazırda (survey taraması yapıldığı tarihte) KPSS'ye hazırlık yapma durumları ile ileriki bir zamanda hazırlık yapma düşünceleri karşılaştırıldığında, halihazırda KPSS'ye hazırlanan öğrenciler %15,7 (333) iken, ileride hazırlanacaklarını bildirenler %57,9 (1082)'a yükselmektedir. Sınava hiçbir zaman hazırlanmayı düşünmeyen öğrenciler yalnızca %17,6 (330)'dır. Kararsızlar ise %24,5 (457)'dir. Halihazırda KPSS'ye hazırlanmayan öğrencilerden %37,2 (433)'si mezun olduktan sonra hazırlık yapmaya başlayacaklarını, %23,8 (275)'i dördüncü sınıfta, %22,5 (261)'si üçüncü sınıfta ve %10,3 (119)'ü ikinci sınıftan itibaren hazırlanmaya başlayacağını ifade etmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun –velev ki ileriki bir tarihte

KPSS'ye hazırlanacak olsunlar-, devlet memuru olma isteklerinin olduğu anlaşılmaktadır.

KPSS'ye ileride hazırlık yapacaklarını bildirenler arasında Eğitim Fakültesi öğrencileri %89,2 ile ilk sırada gelmektedir. Onları %82,7 ile Sağlık Bilimleri Fakültesi, %79,9 ile İlahiyat Fakültesi öğrencileri izlemektedir. Birimlere göre öğrencilerin KPSS'ye hazırlık yapmaları önemli ölçüde değişmektedir ($p < 0,00$).

Öğrencilerden KPSS'ye bir yerde hazırlık yaptığını söyleyenlerin toplam sayısı 1023 (%47,9) gibi yüksek bir rakamdır. Bunlardan %32,9'u evlerinde/yurtlarında, %5,6'sı dershaneye giderek ve %4,3'ü üniversitede hazırlık yapmaktadır. Üniversitenin birimleri arasında öğrencilerin en fazla KPSS'ye hazırlık yaptıkları yer %10,2 (221) ile kütüphanedir. Bunu %6,8 (148) ile dersliklerde boş zamanlarda şıkkı izlemektedir. Dersliklerde ders esnasında %2,8 (61), kantinde %1,3 (28)'tir. 'Diğer' cevap şıkkını işaretleyen %5,8 (126) öğrencilerden önemli bir kısmı çalıştıkları işyerlerini bildirmiştir.

Öğrencilerin KPSS için haftalık ayırdıkları zamanla ilgili soruya 649 öğrenci (%30,5) cevap vermiştir. Öğrencilerin %45,1 (293)'ü haftalık '1 saatten az', %24,0 (156)'si '1-2 saat', %14,3 (93)'ü '3-4 saat' ve %6,8 (44)'i '5-6 saat', %9,8 (63)'i '7 saat ve daha fazla' KPSS'ye zaman ayırmaktadır.

Öğrencilerin Dershanelere İlişkin Tutum ve Davranışları

Öğrencilerin %90,8 (1623) ile ağırlıklı çoğunluğu kısa bir süreliğine de olsa KPSS dershanesine/etüt merkezine devam etmemiştir. Devam edenler %9,2 (165)'dir. Bu öğrencilerden %48,9'u bir kez KPSS dershanesine/etüt merkezine gitmiştir. İki dönem gidenler %26,9, üç dönem gidenler %5,4 ve dört ve daha fazla gidenler %16,1'dir. Araştırmanın yapıldığı tarihte dershaneye devam eden öğrencilerin sayısı 40 (%2,3) olup, ağırlıklı çoğunluk (%97,7) dershaneye devam etmemektedir.

Her ne kadar öğrencilerin ağırlıklı çoğunluğu dershaneye devam etmese de, KPSS ile bir kamu kurum ya da kuruluşuna yerleşemeyecek olmaları durumunda %35,7 (689)'si dershaneye gideceklerini bildirmiştir. Gitmeyeceklerini bildirenler %34,6 (669)'dir. Kararsızların (%29,7) dağılımları yapıldığında öğrencilerin yarısından fazlasının KPSS ile bir kamu kurumuna yerleşemeyecek olmaları durumunda dershaneye gidecekleri anlaşılmaktadır.

Bir dershane/etüt merkezine gidip ücret ödeyen öğrencilerin sayısı 280'dir. Dershaneye gidenlerin %82,1'i 1000 liradan fazla ücret ödemişken, %17,9'u 1000 TL ve altında bir ücret ödemiştir.

Dershaneye gitmeme gerekçeleriyle ilgili soruya 660 (%31,0) öğrenci cevap vermiştir. Ancak bu soruya birden fazla cevap verilebildiğinden cevap sayısı 741 olmuştur. Buna göre yapılan dağılımda, öğrencilerin %25,4 henüz vaktin erken olması gerekçesiyle dershaneye gitmemektedir. Sınıf derslerinin zorluğunu gerekçe gösterenlerin sayısı %14,4, özel sektörde çalışma isteği %13,1, KPSS kitaplarını okuyup anlama (kitapların yeterliliği) %10,5, maddi imkansızlıklar %9,9 ve faydasına inanmama %9,7'dir. Dershanelerin faydasıyla ilgili müstakil bir soruya, tutum düzeyleri değişse de, öğrencilerin çoğunluğu faydasına inanmaktadır. Öğrenciler ikili bir kategoriye ayırdığında; faydasına inananlar %85,1 (faydalı: 35,1; çok faydalı: 7,4; biraz faydalı: 42,6) ve faydasına inanmayanlar %14,9'dur.

Öğrencilerin %13,2'si (257) en az bir kez KPSS deneme sınavına girmiştir. Sınava bir kez giren öğrenci sayısı %6,8, iki kez girenler 3,3, üç kez girenler %0,8 ve dört ve daha fazla girenler %2,3'tür. Deneme sınavına girenlerin yarıya yakını iki ve daha fazla sınava girmiştir. Öğrencilere yöneltilmiş olduğumuz "imkanınız olsa bir dershaneye gider misiniz" sorusuna, öğrencilerin yarıdan fazlasının (%55,6) gideceği düşüncesinde olmasından ve yalnızca %12,8'sinin gitmeyeceği düşüncesinde olmasından da KPSS-dershane ilişkilerinin etkileşimli olduğunu ve öğrencilerin dershaneye gitme eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin üniversitede gördükleri derslerin mezun olduktan sonra ne kadarının pratikte işlerine yarayacağına ilişkin değerlendirmelerinde, %38,1 (781) ile 'işe yarayacak' görüşü ilk sırayı almaktadır. 'Çok işe yaracak' görüşünde olanlar %20,2 (413)'dir. Derslerin biraz işe yarayacağı görüşünde olanlar %28,0 (573), 'işe yaramayacak ve 'hiç işe yaramayacak' görüşünde olanların toplamı %13,7 (281)'dir. Öğrencilerin yarıdan fazlası meslek derslerinin mezuniyet sonrası pratikte işe yarayacağı görüşündedir. Bununla birlikte meslek derslerinin pratikte işe yaramasına ilişkin olumsuz tutum sergileyen öğrencilerin sayısı da azımsanmayacak ölçüdedir. Erkek öğrenciler kadın öğrencilerden daha fazla meslek derslerinin mezuniyet sonrası pratikte işe yarayacağı hususunda karamsardır. İki grup öğrenci ortalamaları arasındaki fark anlamlıdır ($t: 5,00 p < 0,00$).

Meslek derslerinin ne kadarının (% kaçının) gereksiz (işe yaramaz) olduğu ile ilgili olarak, öğrencilerin yalnızca %6,2 (115)'si 0 (sıfır) yazarak hepsinin işe yarayacağı görüşünde olduklarını bildirmiştir. %93,8'i ise bir dereceye kadar meslek derslerinin gereksizliği yönünde görüş bildirmiştir. Özetle; öğrencilerin %64,1 (1198)'i '%1-49 ders' ve %35,9'ü (554) '%50 ve daha fazla ders'in gereksiz olduğu görüşündedir.

Erkek öğrenciler kadın öğrencilerden daha fazla derslerin gereksizliği hususunda olumsuz tutuma sahiptir; erkek öğrenciler ortalama %36,2'i meslek dersini gereksiz görürken, kadın öğrenciler ortalama %30,2 dersi gereksiz görmektedir. Bağımsız iki grup öğrenci ortalamaları arasındaki fark anlamlıdır (*ortalamalar: K 2.558 E 2.312 t: 5,21 p < 0,01*).

Araştırmacı üniversitede öğretim üyesi olarak, öğrenciler arasında "Üniversite'de öğrendiklerimiz teorik bilgi, fasa fiso; asıl bilgiyi mezun olunca mesleği icra ederken, pratik yaparken öğreneceğiz" şeklinde olumsuz bir tutumun olduğunu bilmektedir, ancak yaygınlık derecesini bilmemektedir. Öğrencilerin %29,2 (599)'si böyle bir ifadeye 'kesinlikle katılıyorum' ve %26,3 (536)'ü 'katılıyorum' tutumunu sergilemiştir. Bu görüşe bir derece katılmayanların toplam sayısı %18,5 (377) iken, bir derece katılanların toplam sayısı %81,5 (1656)'tir. Erkek öğrenciler kadın öğrencilerden daha fazla üniversite eğitimi süresince aldıkları bilginin değerini indirgemekte; verilen bilgiyi 'teorik' bilgi olarak görmekte, teorik bilgiyi ise 'fasa-fiso' = uygulamada işe yaramaz boş bilgi olarak değerlendirmektedir ($t: 2,52 p < 0,02$).

Meslek derslerinin pratikte işe yaramayacağı kanaatinde olan öğrenciler derslere daha fazla devamsızlık yapmaktadırlar ($r = -0,170, p < 0,000, n = 1106$), meslek derslerine daha az değer vermektedirler ($r = -317, p < 0,000, n = 1811$); meslek derslerinin mezuniyet sonrası pratikte işe yarayacağına inançları zayıftır ($r = 506, p < 0,000, n = 1991$), meslek derslerinin önemli bir kısmını (yüzdesini) gereksiz görmektedirler ($r = -320, p < 0,000, n = 1881$), üniversitede verilen bilginin teorik olduğu, -öğrenci ifadesiyle- 'fasa-fiso' olduğu, asıl bilgiyi mezuniyet sonrası mesleği icra ederken

(pratik yaparken) öğrenecekleri kanaatini daha fazla taşımaktadırlar ($r = 352, p < 0,000, n = 1970$), alttan daha fazla dersleri vardır ($r = -102, p < 0,001, n = 1070$), meslek dersini gereksiz gördüklerinden kitap sayıları daha azdır (*Anova*: $F = 2,29, p = 0,05$) ve bu nedenle üniversite eğitimleri boyunca kitaba daha az para vermektedirler ($F = 4,97, p < 0,01$), meslek derslerinin işe yarayacağına tutumları olumsuz olduğundan sınıfta ders işlenmesi esnasında düzenli not tutma alışkanlıkları zayıftır ($F = 6,14, p < 0,00$).

Öğrencilerin meslek derslerine attıkları değer diğer bir göstergesi olarak ders kitabı alma alışkanlıklarını irdeledik. Öğrencilerden 652'sinin ilgili soruya cevap vermemiş olması dikkat çekicidir. Öğrencilerden %10,6 (156)'sının hiç meslek kitabı yoktur. Yine 0-9 arası ders kitabı olan öğrenci sayısı %72,6 (1071)'dir. Öğrencilerin %48,2 (710)'sinin 1-5, %19,9 (228)'unun 10-20 ve %7,7 (110)'sinin 21 ve daha fazla kitabı bulunmaktadır. Açık uçlu bu soruya bazı öğrencilerin "bilmiyorum", "çooook, 10-15 tane", bir sosyal bilim son sınıf öğrencisinin 15 kitabı için "bir sürü 15 tane" şeklinde cevap vermesi, öğrencilerin ders kitaplarıyla ilişki ve etkileşimlerini belli bir derece yansıtmaktadır. Bunlara ek olarak, öğrencilerde sınıfa kitap getirme alışkanlığı bulunmamaktadır. Buradan da olmayan kitap nasıl getirilebilir, sorusu ortaya çıkmaktadır.

Cinsiyete göre yapılan analizde kadın öğrenciler erkek öğrencilerden çok daha fazla kitaba sahiptir; kadın öğrenciler ortalama 9,86 kitaba sahipken erkek öğrenciler ortalama 6,58 kitaba sahiptir. Bağımsız iki grup öğrenci ortalamaları arasındaki fark anlamlıdır ($t: 4,99 p < 0,01$).

Öğrencilerin KPSS'ye hazırlık ve meslek dersleri kitaplarına harcama yapma karşılaştırması yapıldığında, KPSS için en fazla harcama %27,5 ile 100-199 TL aralığındadır. Bunu %22,4 ile 200-499 TL izlemektedir. KPSS için 1000 TL ve üzeri harcama yapanların sayısı ise %20,1'dir. Öğrencilerin KPSS için ortalama harcamaları 406 TL olarak hesaplanmıştır. Buna karşın; meslek dersleri araç gereçlerine ortalama 329 TL harcama yapmışlardır: Öğrencilerin %8,9'u ders kitaplarına hiç para harcamamış, %7,0'si 1-49 TL, %11,4'ü 50-99 TL, %19,9'u 100-199 TL harcamıştır. Öğrencilerin %47,2'si ders kitapları için 200 TL'den az harcama yapmıştır. Meslek dersi kitaplarına 1000 TL ve daha fazla harcama yapan öğrencilerin sayısı yalnızca %7,9'dur.

Kadın öğrenciler erkek öğrencilerden daha fazla kitaba sahip oldukları gibi, kitaba daha fazla harcama yapmıştır. Kadın öğrenciler ortalama 355 TL harcama yapmışken erkek öğrenciler ortalama 299 TL harcama yapmıştır. Ancak iki grup öğrenci ortalamaları arasındaki fark anlamlıdır değildir ($t: 1,74 p < 0,08$).

Öğrencilere KPSS-meslek dersleri tercihi bağlamında kendilerini çok yüksek bir başarı notu ile mezun olmak mı yoksa KPSS'den çok yüksek başarı notu almak mı daha fazla memnun edeceğine yönelik değer içerikli bir soruya, %43,7 (868) ile nispi çoğunluğu KPSS başarısını tercih edeceklerini ve %41,1 (817)'i ise üniversite (meslek dersleri) başarısını tercih edeceklerini bildirmiştir. Bu konuda fikri olmayan öğrencilerin sayısı %15,2 (301) ile azımsanmayacak ölçüdedir.

Öğrencilerin KPSS-üniversite başarısı tercihinin gerek KPSS'ye girme ve gerekse hazırlık yapma ile ilişkisinde Ki-kare testi sonuçları oldukça anlamlı ilişkinin olduğunu göstermiştir (sırasıyla $\chi^2: 68,9 p < 0,01$; $\chi^2: 34,7 p < 0,01$). Sınava girecek öğrenciler girmeyecekler ve KPSS'ye hazırlık yapanlar yapmayanlara göre KPSS başarısını üniversite başarısına daha fazla tercih

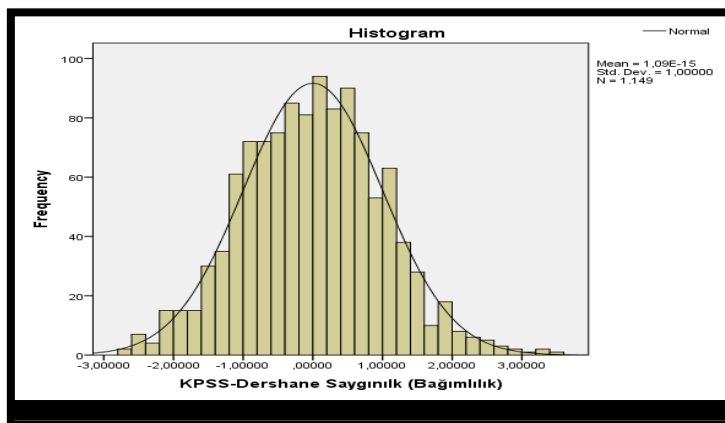
etmektedirler. KPSS süreci öğrencilerin üniversite meslek dersleri değer sistemini olumsuz etkilemektedir.

Yapılan Levene Varyansların Homojenliği Testi sonucu ($F=1,099$ ve $p=0,29$) gruplar arasında farklılığın olmadığı, varyansların homojen olduğu ve Kolmogorov-Smirnov normallik testinde ise p değeri $<0,000$ çıkmış, verilerin normal dağım gösterdiği anlaşıldığından hipotezin testi için bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Test sonucunda ($t=4,97$ ve $p<0,000$) öğrencilerin cinsiyete göre meslek derslerine saygı düzeylerinin farklı olduğu; kadın öğrencilerin ortalamalarının ($0,164$) erkek öğrencilerin ortalamalarından ($0,128$) büyük olması, kadın öğrencilerin meslek derslerine daha yüksek değer atfettiklerini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin cinsiyete göre KPSS-dershaneye saygı (bağımlılık), diğer bir ifade ile bunları bir zorunluluk olarak algılamaları yönüyle de farklılık gösterdikleri anlaşılmıştır. Bunun için yapılan verilerin normallik testinde Kolmogorov-Smirnov testi sonucu $p=0,20$ çıkmış, bu sonuca göre bağımsız gruplar t testinin uygun olmayacağı anlaşılmıştır. Ancak normal dağılımın belirleyici yollarından biri olan histogram ile yapılan analizde, verinin normal dağılım gösterdiği görülmektedir.

Şekil 1.

Dershane-KPSS Saygınlık (Bağımlılık) Grafiği

Buna göre yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu ($t=-5,73$ ve $p<0,000$) ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermiştir. Kolmogorov-Smirnov Testi sonucunun ($p=0,20$) olması nedeniyle, verilerin normal dağılım göstermediğini esas alarak yapmış olduğumuz non-parametrik testlerden Mann-Whitney U Testinde öğrencilerin KPSS-dershaneye saygınlık (bağımlılık) algılarının farklı ($p < 0,000$) olduğu tespit edilmiştir. Kadın öğrenciler (ortalama= $0,192$) erkek öğrencilerden (ortalama= $0,149$) daha fazla KPSS hazırlık yapma ve dershaneyle devamlı kendilerini bağımlı gördükleri ortaya çıkmıştır.

Sınıf düzeylerine göre öğrencilerin meslek dersleri saygınlığı ve KPSS-dershane saygınlığı farklılığının incelemesinde gerek ANOVA parametrik testi sonuçları (sırasıyla $F=1,70$ $p=0,165$; $F=1,48$ $p=0,218$) gerekse Kruskal Wallis Testi sonuçları (sırasıyla $Ki-kare= 3,78$ $p=0,286$; $Ki-kare=4,809$ $p=0,186$) gruplar (sınıflar) arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermiştir. Buradan öğrencilerin KPSS sürecini öğrenimlerinin daha ilk yıllarından itibaren kültürleri haline getirdikleri anlaşılmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın survey taramasının yapıldığı tarih itibariyle tüm öğrencilerin üçte birinden fazlasının (%36,3) önümüzdeki KPSS'ye girmekte kararlı olmasından (kararsızlar %19,4), bu sınavın öğrenciler için önemini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin lisans-önlisans son sınıf-ara sınıfta öğrenim görmeleri KPSS'ye girme eğilimlerini anlamlı ($p < 0,01$) olarak etkilemektedir. Ayrıca lisans son sınıf öğrencilerinin önlisans öğrencilerine göre sınava girme-girmeme tutumları oldukça kesindir; lisans son sınıf öğrencilerinden kararsızların oranı yalnızca %9,8 iken ara sınıf öğrencilerinde %18,9'a yükselmektedir. Bu eğilim önlisans öğrencilerinde görülmemektedir. İki grup arasındaki kararsızların farkı yalnızca %0,7'dir.

Çalışan öğrenciler (%41,4) çalışmayan öğrencilere (%35,4) göre KPSS'ye daha fazla girme eğilimindedir ve sınava girmede çalışan öğrencilere göre daha kararlıdır (kararsızlar %15,8-19,6). Ancak öğrencilerin bir işte çalışma durumları ile KPSS'ye girmeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p > 0,09$).

Aile ekonomik durumu ve bölüm türünün sosyal-sayısal olma durumu öğrencilerin KPSS'ye girme eğilimlerini etkilemektedir. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri düştükçe KPSS'ye girme eğilimleri yükselmekte ($p < 0,01$) ve sosyal bölüm öğrencileri sayısal bölüm öğrencilerinden daha fazla kamu kesiminde çalışma eğilimindedir ($p < 0,01$). Sosyo-ekonomik gelir düzeyi düşük ailelerden gelen öğrenciler ve sosyal bölüm öğrencileri kamu sektöründe iş bulma ve çalışmaya daha fazla eğilimlidir.

Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleriyle KPSS'e hazırlık süreci arasındaki ilişkide, cinsiyetin öğrencilerin KPSS'ye girmelerinde önemli bir etken olduğu anlaşılmaktadır ($p < 0,01$). Bu sonuca göre kadın öğrenciler kamu kesiminde çalışmayı daha fazla tercih etmektedir. Bahar (2006)'ın yapmış olduğu çalışmada, kadın öğretmen adaylarının KPSS puanları, erkek öğretmen adaylarının KPSS puanlarından anlamlı ölçüde düşük bulunmuştur. Bununla birlikte her ne kadar kamu personeli cinsiyet dağılımı erkeklerin lehine gözüксе de (erkek: %62,98, kadın: %37,02) (www.dpb.gov.tr) kadın öğrencilerin üniversiteleşme oranının artmasıyla (%54,1; %45,9) ve daha yüksek KPSS'ye giriş eğiliminde olmaları nedeniyle kamu sektöründe iş bulma oranları zamanla artacağı ortaya çıkmaktadır. Böylece toplumsal cinsiyet sorunu giderek azalmaktadır.

Öğrencilerin %15,7 (333)'si KPSS'ye halihazırda hazırlık yapmakta ve %84,3 (1082)'ü henüz hazırlanmaya başlamamıştır. Sınava hazırlık yapmayanların ileride de sınava hazırlık yapmayacakları anlamı çıkarılmamalıdır. Nitekim öğrencilerin yarıdan fazlası (%57,9) ileriki bir tarihte KPSS'ye hazırlık yapacaklarını bildirmiştir. Sınava hazırlık yapmayacakların sayısının nispeten küçük (%17,6) olmasından, öğrencilerin büyük çoğunluğunun KPSS'ye hazırlanacakları sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

KPSS'ye hazırlık yapan öğrencilerin büyük çoğunluğu ikamet ettikleri ev/yurtlarda hazırlanmakla birlikte, %9,6'sının dersliklerde sınava hazırlık yapmaları oldukça dikkat çekicidir. Dersliklerde sınava hazırlanan öğrenciler zihinsel olarak kendilerini meslek derslerine veremeyecek, dersleri olumsuz etkilenecektir (Özer, 2015; İnce Aka ve Yılmaz, 2018). Ayrıca bu öğrencilerin derslikte sınava hazırlanmaları sınıf arkadaşları üzerinde baskı oluşturacak, onları da hazırlık yapmaya zorlayacaktır. Bu noktaya Özer (2015) "herhangi bir sınıfta bir kişinin bile

dershaneye başlamasıyla diğerleri üzerinde baskı oluşturmaya ve öğrencilere rakiplerinden geride kaldığı duygusunu hissettirmeye başlamaktadır” diyerek işaret etmektedir. Bu kategorideki öğrencilerin sayıları etkileşim ve kültürlenme sonucu belli bir seviyeye ulaştığında dersliklerde KPSS’ye hazırlanmak doğal ve belki bir öğrenme, gösteriş ve prestij meselesi (yüksek değer) olabileceken, hazırlık yapmamak yerilen –bir öğrencinin ifadesiyle “enayilik” sayılacak- bir tavır olarak değerlendirilecektir. Tüm bu süreç meslek dersleri değer sistemini (teknik ve işlevsel yetenekleri kullanma, mesleğe ve işe kendini adama, özerklik ve bağımsızlık, risk alma, genel yönetim becerilerini kullanma (Bozgeyikli, Derin ve Toprak, 2016)) ve ‘üniversite’ imajını (yüksek öğretimde okuma, üniversite mezunu olma, toplumsal saygınlık, uzmanlık, girişimcilik, yaratıcılık, yüksek statü vb. değerleri) daha fazla olumsuz etkileyecektir.

Öğrencilerden bir kısmının KPSS’ye hazırlık yapmamalarını sınav için henüz erken olması gerekçesine bağlamalarının nedeni, B grubu kadroları için düzenlenen KPSS’nin birçok bölüm öğrencisi için iki yılda bir ve sonu çift rakamlı yıllarda (2018) yapılması ve alanda survey uygulamasının 2017’de gerçekleştirilmesinin etkisi vardır. Bu kategorideki öğrenciler KPSS’ye hazırlanmayı erken bulmuşlardır. Nitekim öğrencilerle ve dersane yöneticileriyle yapmış olduğumuz mülakatlarda B grubu KPSS sınavının düzenleneceği yıllarda öğrenciler daha fazla dersanelere kayıt olmaktadır. Son sınıf öğrencilerin yoğun bir şekilde KPSS maratonuna başladıklarını daha sık gözlemlemekteyiz.

KPSS’ye hazırlık için zaman ayırma ile ilgili soruya 645 öğrencinin (%30,3) cevap vermesi ve KPSS’ye haftada bir saat ve daha fazla zaman ayıranların toplam sayısının %54,6 gibi yüksek bir oranda olması KPSS’nin mesleki ders performansını olumsuz etkileyeceğinin açık göstergesidir.

Her ne kadar halihazırda bir dershaneye devam eden öğrencilerin sayısı (40 %2,4) oldukça düşük olsa da, daha önceden bu kuruluşlara bir ya da daha fazla devam eden öğrencilerin sayısı (165 %9,2) ve buralarda düzenlenen KPSS deneme sınavlarına giren öğrenci sayısı 257 (%13,2) nispeten yüksektir. Bu durum öğrencilerden azımsanmayacak bir kısmının yüksek öğretim öğrencilikleri esnasında KPSS ile ilişkilerinin olduğunu gösterir. İnce Aka ve Yılmaz (2018)’in yapmış oldukları çalışmada, 2017-2018 öğretim yılı güz döneminde bir devlet üniversitesinin Matematik ve Fen Bilimleri Bölümü’nde öğrenim gören 72 dördüncü sınıf öğretmen adayından 43 (%60)’ünün KPSS için ek ders desteği (dershane, özel kurs, özel ders) aldığını ortaya koymuştur. Bir bölümden %60 oranında KPSS ek ders desteği alınması üniversitenin dershanelişme sürecinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. İki araştırmadaki farklı sonuçların çıkmasında iki temel etken rol oynadığı kanaatini taşımaktayız; katılımcıların son sınıf öğrencileri olması ve araştırmanın 2018 yılında (sınava B Grubu adayların girebildiği) yapılması.

Öğrencilerde kitap getirmeme alışkanlığının kitap edinme kültürüne dönüştüğünü ve bu kültür nicelik ve nitelik itibarıyla ne derece yaygın olduğunu ise öğrenci başı meslek dersi kitap sayısının 5,79-8,4 arasında olması ortaya koymaktadır. Bu durum devletin yüksek öğretim yatırım politikalarıyla pek örtüşmemektedir. Zira; devlet ve özel kurumlar en büyük eğitim harcamasını yükseköğretime yapmıştır. Devlet kurumlarınca yapılan harcamaların %29,8’ini (31 milyar 348 milyon TL) yükseköğretim, oluşturmuştur. Özel kurumlarca yapılan harcamaların ise

%43,3'ü (11 milyar 613 milyon TL) yükseköğretime yapılmıştır. Öğrenci başına harcamanın en yüksek olduğu eğitim düzeyi 14 bin 201 TL (2016) ile yükseköğretim olmuştur. Yapılan eğitim harcamalarının %74,2'si devlet tarafından finanse edilmişken, eğitim harcamaları içerisinde hanehalklarının yaptığı harcamaların payı yalnızca %18,8 olmuştur (<http://www.tuik.gov.tr>). Her ne kadar devletin eğitim harcamaları sosyal devlet olmasının prestij göstergesi olarak olumlu değerlendirilse bile, 'her şey devletten' beklentisi, bir taraftan – meslek derslerinin fasa-fiso görülmesi örneğinde olduğu gibi, -verilenin takdir edilmemesine yol açarken, diğer taraftan toplumsal bağımlılık yaratacaktır.

Öğrencilerin üniversite meslek dersleri ile KPSS'yi adaletli bir sınav değerlendirmelerinde güçlü ters bir ilişkinin olması ($r: -320 p < 0,00$), KPSS sürecinin öğrencileri bir taraftan meslek dersleri yönüyle olumsuz etkilerken diğer taraftan karamsarlığa sürüklediğini ortaya koymaktadır. Çalışmamız bu noktada diğer araştırmalarla paralellik göstermektedir (Atav ve Sönmez, 2013; Karataş ve Güleş 2013; Ekici ve Kurt, 2012; Sezgin ve Duran 2011; Karaca, 2011). Erkek öğrenciler kadın öğrencilerden daha fazla olumsuz etkilenmektedir ($t: 2,38 p < 0,017$).

Sonuç olarak, öğrenciler arasında KPSS'ye girme eğilimi ve pratikte sınava hazırlık yapma davranışı önemli ölçüde yaygınlaşmış, öğrenci kültürü haline dönüşmüştür. Öğrencilerin çeşitli sosyo-demografik özellikleri KPSS'ye hazırlık yapma ve sınava girme eğilimlerini önemli ölçüde etkilemektedir. KPSS süreci yalnızca öğrencilerin meslek dersleri değer sistemini olumsuz etkileyerek meslek derslerini KPSS'leştirmekle kalmamakta aynı zamanda öğrencilerde sisteme güven duygularını da sarsmaktadır. Bununla birlikte, araştırmanın yapıldığı tarih itibarıyla SAÜ'nün (en azından istatistiksel olarak) dershaneleştiğini söylemek pek doğru gözükmemektedir. KPSS sürecinin meslek dersleri not başarı performansına etkisi ise yeni bir araştırma konusudur. Ayrıca öğrenci meslek dersleri not başarıları ile KPSS adalet değerlendirmesinin de incelenmesi gerekir.

Araştırma bulguları çerçevesinde aşağıdaki öneriler yapılabilir;

- Kamu Personeli Seçme Sınavı tüm gruplar için meslek dersleri bilgi ve becerisini de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmeli, meslek dersleri değer sistemi ve öz saygınlığı yükseltilmelidir.
- KPSS-üniversite ve meslek dersleri etkileşimi boylamsal çalışmalarla denetlenmelidir.
- KPSS-üniversite eğitim-öğretimi ilişkisinin Türkiye evreninde temsili bir örneklemle çalışılmasına ihtiyaç vardır.
- Öğrencilerin kuramsal (teorik) bilgi-uygulama (pratik) ikilemi çok yönlü incelenmeli, bu konudaki önyarguları düzeltilmelidir.
- MEB ve YÖK eğitim-öğretim politikaları öğrencilerde kendi işlerini kurabilecekleri özgüven ve müteşebbislik değer sistemi oluşturacak şekilde revize edilmelidir.

KAYNAKÇA

Aküzüm, C., Demirkol, M., Ekici, Ö. ve Talu, M. (2015). Öğretmen adaylarının kpss öğretmenlik alan bilgisi sınavına ilişkin görüşleri, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(18), 331-344.

- Atav, E. ve Sönmez, S. (2013). Öğretmen adaylarının kamu personeli seçme sınavı (kpss)'na ilişkin görüşleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı (1), 01-13.
- Baştürk, R. (2007). Kamu personel seçme sınavına hazırlanan öğretmen adaylarının sınav kaygı düzeylerinin incelenmesi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 163-176.
- Baştürk, R. (2008). Fen ve teknoloji alanı öğretmen adaylarının kamu personeli seçme sınavı başarılarının yordanması, *Elementary Education Online*, 7(2), 323-332.
- Baştürk, S. ve Doğan, S. (2010). Üniversite öğrencilerinin perspektifinden özel dersanelerdeki matematik eğitimi, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 32, 45 – 63.
- Bozgeyikli, H., Derin, S. ve Toprak, E. (2016). Üniversite öğrencilerinin mesleki değer algıları, *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)* 2(1),139-156.
- Demir, E., Saatçioğlu, Ö. ve İmrol, F. (2016). Uluslararası dergilerde yayımlanan eğitim araştırmalarının normallik varsayımları açısından incelenmesi , <https://www.researchgate.net/publication/312093046>
- Dilekmen, M, Ercoşkun, M.H. ve Nalçacı, A. (2005). Öğretmen adaylarının akademik ve kpss başarılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 304-315.
- Ekici, G ve Kurt, H. (2012). Biyoloji öğretmen adaylarının kamu personeli seçme sınavına (kpss) yönelik kaygı ve saldırganlık düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 294-208.
- Eraslan, L. (2004). Öğretmenlik mesleğine girişte kamu personeli seçme sınavı (kpss) yönteminin değerlendirilmesi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1- 31.
- Gündoğdu, K., Çimen, N. ve Turan, S. (2008). Öğretmen adaylarının kamu personeli seçme sınavına (kpss) ilişkin görüşleri, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9(2), 35-43.
- İnce Aka, E. ve Yılmaz, M. (2018). Fen bilimleri öğretmen adaylarının kpss hazırlık sürecinde ek ders desteği alma durumlarının incelenmesi, *Online Fen Eğitimi Dergisi*, 3(1), 14-24.
- Kablan, Z. (2010). Akademik mezuniyet ortalama puanı ile kpss başarı puanı arasındaki ilişki. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 451-470.
- Karaca, E. (2011). Öğretmen adaylarının kamu personeli seçme sınavı'na (kpss) yönelik tutumları, *Akademik Bakış Dergisi*, 23, 1-18.
- Karataş, S. ve Güleş, H. (2013). Öğretmen atamalarında esas alınan merkezi sınavın (kpss) öğretmen adayı görüşlerine göre değerlendirilmesi, *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 6(1), 102-119.
- Konaklı, T. ve Göğüş, N. (2013). Öğretmen adaylarının eğitim fakültesine ilişkin metaforik algıları: kocaeli üniversitesi eğitim fakültesi örneği, *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 67-93.
- Kuran, K. (2012). Öğretmen adaylarının kpss kursu veren dersanelere ve kpss'ye ilişkin görüşleri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 143-157.

- Lavigna, R.J. Hays, SIW. (2004). Recruitment and selection of Publicworkers: An International Compendium of Modern Trends and practices, *Public Personnel Management*, 33(3), 237-253.
- Naing L, Winn T, Rusli BN. (2006). Practical issues in calculating the sample size for prevalence studies. *Archives of Orofacial Sciences*, 1:9-14.
- Nartgün, Ş. S. (2008). Aday öğretmenlerin gözüyle millî eğitim bakanlığına bağlı eğitim kurumlarına öğretmen atama esasları, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 47-58.
- Omisore, B.O. α Okufu, B.I. (2014). Staff recruitment and selection process in the Nigerian public service: what is to be done?, *International Journal of Human Resource Studies*, 4(3), 280-293.
- Özer, B. (2015). Kpss sınavı ve dershaneleri ve eğitim fakültelerine etkiler. www.samsunhavadis.com/yazarlar. Erişim tarihi: 19.02.2016.
- Özkan, R. ve Pektaş, S. (2011). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin, mezuniyet başarı notları ile kpss puanları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma (eğitim fakültesi örneği), *TÜBAR-XXX*: 269-281.
- Sezgin, F. ve Duran, E. (2011). Kamu personeli seçme sınavı'nın (kpss) öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşantılarına yansımaları, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3), 9-22.
- Şahin Taşkın, Ç. ve Hacıömeroğlu, G. (2010). Meslek bilgisi derslerinin öğretmen adaylarının profesyonel gelişimindeki önemi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 165-174.
- Şimşek, N. ve Akgün, İ. H. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kpss öğretmenlik alan bilgisi sınavına (ÖABS) yönelik görüşleri, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 82-100.
- Tarhan, Ö. ve Susar, F. (2015). Teachercandidates' Views on PublicPersonnelSelectionExaminationP-rocedia, *SocialandBehavioralSciences*, 186, 874 – 881.
- Tümkiye, S., Aybek, B. ve Çelik, M. (2007). KPSS'ye Girecek Öğretmen Adaylarındaki Umutsuzluk ve Durumu Sürekli Kaygı Düzeylerini Yordayıcı Değişkenlerin İncelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 7(2). 953-974.
- TÜİK www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24679, Erişim Tarihi: 03.11.2018.
- ÖSYM www.dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/KPSS/2015KPSS_Sayisabilgiler28082015.pdf. Erişim tarihi: 01.01.2016.
- DPT www.dpb.gov.tr, Erişim Tarihi: 11.03.2016.
- SAÜ www.sakarya.edu.tr/tr/icerik/170/9/kalite-belgeleri. Erişim tarihi: 15.03.2016.